NYITÁNY

Embersportűzők

NÉMET SZOBATORNA VAGY ANGOLSZÁSZ VERSENYSZELLEM – gróf Esterházy Miksa ez utóbbi magjait vetette el, mert jobb friss levegőt szívni, mint áporodottat

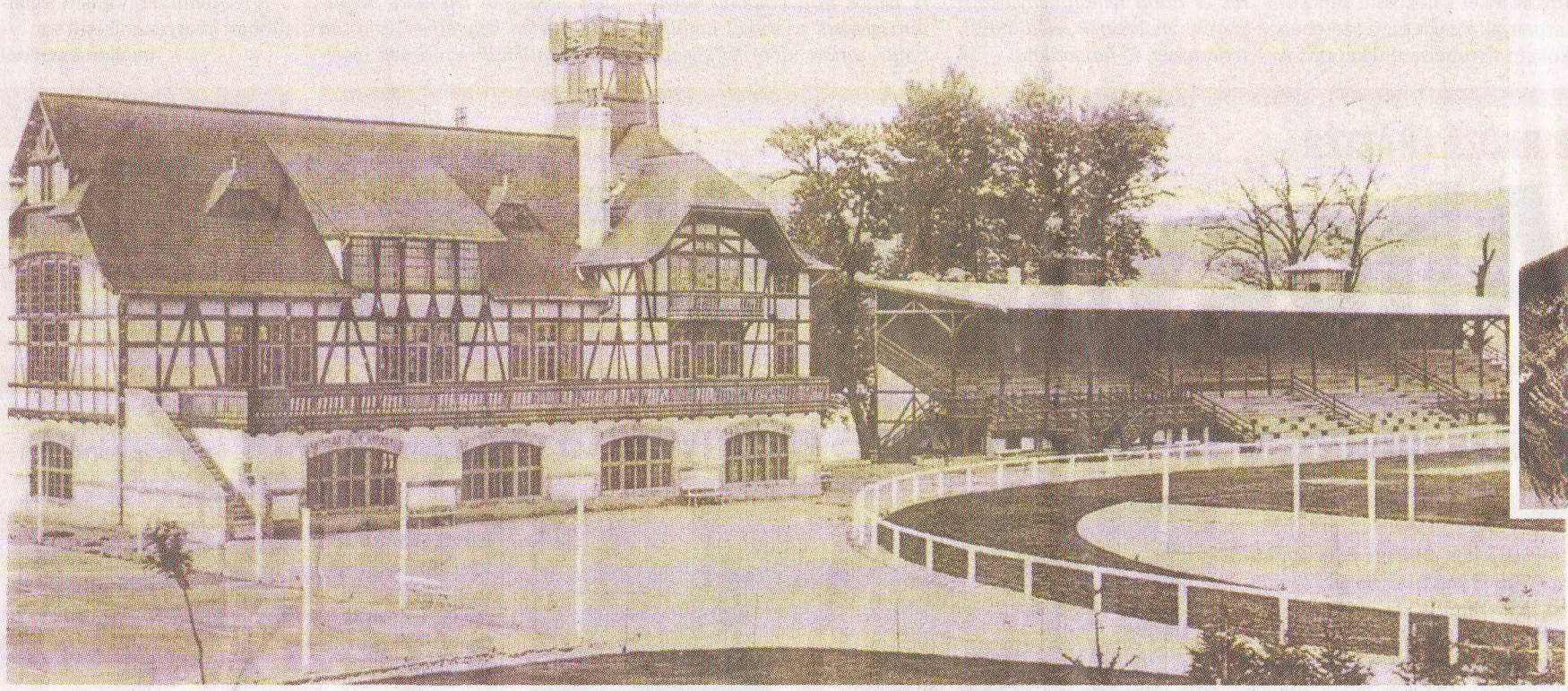

A tragikusan korán, 46 évesen elhunyt alapító, gróf Esterházy Miksa már nem láthatta a Magyar Athletikai Club 1901 októberében átadott fess margitszigeti sporttelepét FOTÓK: MAGYAR OLIMPIAI ÉS SPORTMÚZEUM

Hej, vitézek!

1922-től 1936-ig minden évben a MAC 1901 októberében átadott pályáján avatta fel ünnepélyes keretek között a vitézeket Hor-

„Mikor Esterházy Miksa gróf arra vállalkozott, hogy tért hódít nálunk az angol »ember-sportoknak«, nem könnyű dologba kezdett. Tudni kell, hogy Esterházy hazajövetele előtt néhány speciálisan magyar tornajátékon kívül csupán a német földről ide származott »szobatornászatot" gyakorolták. Súlyzóztak, a korláton megcsinálták a nagy és kis »ollót«, a »hullámzást«; gyakorolták magukat a kar-, huszárforgóban, a nagy kelepczében, a kúszásban, meg még egy sereg olyan gimnasztikai mutatványban, melynek nagyon kevés praktikus haszna volt."

Igazán kritikus, a másik portékáját lefitymáló mondatok. A német és angol testkultúra, a pedagógiai eszközként, közösségteremtő erőként alkalmazott tornamozgalom és az egyén rendszeres felkészítésén, a versenyszerű megméretéseken alapuló szabadtéri sportok szembeállítása.

A Párizsban, Londonban és Amerikában követségi titkárként dolgozó gróf Esterházy Miksa az 1870-es évek elején hazatérve fejébe vette, hogy elterjeszti itthon az athletikát, irányelve pedig az volt: a négy fal közé szorult áporodott levegő helyett a szabadban szívott friss levegőre van szüksége az embernek. Eltökéltsége hamarost gyümölcsözött, ugyanis kezdeményezésére 1875 áprilisában megalakult Magyarország (sőt a kontinens!) első, több szabadtéri sportágat tömörítő egyesülete, a Magyar Athletikai Club, amely május 6-án, éppen 140 éve rendezte meg az első hazai atlétikai versenyt a mai Szabadság tér területén, az Újépület udvarán – a korabeli angol és német szaksajtó szerint az esemény európai mértékkel is úttörő kezdeményezésnek számított. A kizárólag MAC-istáknak és meghívott versenyzőknek meghirdetett viadalon 100 yardos futásban, rúdugrásban, térelőnyös súlydobásban, magasugrásban és ökölvívásban hirdettek győztest. A cikkünket bevezető idézet egy a 25. évforduló alkalmával 1900 októberében született írás szelete, akkorra már vívtak, úsztak, birkóztak, labdát rúgtak, az úgynevezett lawn-tennisnek hódoltak és kerékpároztak is a klub tagjai.

A MAC vérbeli arisztokrata egyesületként működött, támogatására, az angol sportok felkarolására szinte minden nemesi családot rábírt a Viator néven sportszakcikkeket is jegyző Esterházy Miksa, aki fájdalmasan korán, 46 évesen hunyt el 1883-ban. Az egyesület vezetőségében igen befolyásos személyek foglaltak helyet. Az elnöki posztot több mint 40 évig töltötte be az alapító halála után megválasztott, a lovaspólót meghonosító gróf Andrássy Géza, míg gróf Széchenyi Imre 12 esztendőn át szolgált alelnökként. A holdudvarhoz tartozó nemesi famíliák felhasználták szerteága-

A MAC OLIMPIAI BAJNOKAI

ATLÉTIKA
Németh Imre*

BIRKÓZÁS
Bóbis Gyula*, Keresztes Lajos, Lőrincz Márton, Zombori Ödön

VÍVÁS
Berty László, Földes Dezső, Gerde Oszkár, Gerevich Aladár, Mészáros Ervin, Nagy Ernő, Piller György, Rády József, Rajcsányi László, Tersztyánszky Ödön, Tóth Péter

VÍZILABDA
Fábián Dezső*, Ivády Sándor, Jeney László*, Keserű Alajos, Szívós István*, Tarics Sándor, Vértessy József

*MAC-tagságuk után, más klub sportolójaként szereztek aranyat

7
ÖTKARIKÁS ARANYAT
szerzett a vívólegenda Gerevich Aladár, kettőt az 1946-ban feloszlatott MAC sportolójaként

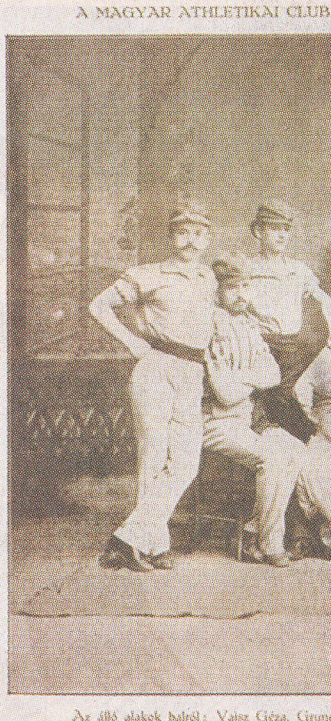

Az álló alakok balról: Vajsz Géza, Cirum
Az ülő ala

Zsebben a média

Valószínűleg kevesen, talán még a kollégák sem tudják, hogy a Nemzeti Sport gyökerei is a MAC-hoz vezetnek. Az egyesület segítette világra 1901 májusában a Sportkedvelő című hetilapot, amely ugyanazon esztendő végéig jelent meg. Eredeti célja a vívás népszerűsítése volt, később külön rovatban írt az automobilsportról. Utódjának tekinthető az 1903-ban színre lépő Nemzeti Sport, ugyanis a két újság fejléce, rovatai megegyeztek, sőt a munkatársai is csaknem ugyanazok voltak, ráadásul szinte valamennyien MAC-tagok! Például Stankovits Szilárd (felelős szerkesztő), Nagy Béla (vívórovat) és Kertész János (lawn-tennis rovat). A MAC később hivatalos sajtótermékének vallotta a Nemzeti Sportot. Az 1857 és 1919 között megjelenő Vadász- és Versenylap a falkavadászatról és a lóversenyekről értekezett, de a MAC megalakulása után az „embersport" is a látókörébe került. S hogy még egy összefonódásról is említést tegyünk, az 1884-ben alapított lapnak, a Herkulesnek a MAC vezetőségi tagja, Porzsolt Gyula volt a főszerkesztője.

tadott fess margitszigeti sporttelepét FOTÓK: MAGYAR OLIMPIAI ÉS SPORTMÚZEUM

zó kapcsolatrendszerüket, bejáratosak voltak az elit társasági életének színteréül szolgáló legjobb kaszinókba – például Széchenyi Imre tagja volt a gróf Széchenyi István alapította Nemzeti Kaszinó választmányának, gróf Esterházy Mihály pedig az igazgatóságának. Sőt a MAC saját kaszinót tartott fenn a Szentkirályi utcában.

A Magyar Athletikai Club a hazai olimpiai mozgalom elindításában is szerepet vállalt, noha ez esetben nem ő vitte a prímet. Az első időszak nagy ellenlábasa, az 1863-ban létrehozott Nemzeti Torna Egylet vezetője, Berzeviczy Albert lett az 1895 decemberében megalakuló, olimpiai játékokat előkészítő magyar bizottság (tulajdonképpen az első MOB) elnöke, a MAC-ot képviselő Gerenday Györgyöt választották alelnöknek, a titkári posztot pedig a NOB magyar tagja, a Pierre de Coubertin báróval baráti viszonyt ápoló Kemény Ferenc kapta meg. Az urak azonban nem nyughattak, az athéni játékok sikerei után nyomban jelentkeztek az 1900-as olimpián részt vevő sportolók felkészítésére, és az így megalakult szervezőbizottságot csak MAC-isták alkották… Egy korabeli cikk szerint Kemény Ferenc 1900 júliusában „bizalmas levélben felajánlotta Coubertinnek, hogy lemond NOB-tagságáról a MAC-isták sorozatos támadása miatt." A NOB-elnök azonban nem fogadta el az ajánlatot, és ezt írta vissza: *„A rágalmazók túlságosan boldogok lennének, ha ilyen könnyen tudnának köztünk ellentétet szítani …ügyünk most válságos …szükségem van Önre."* De ami késik, nem múlik, a nem szűnő kötélhúzásnak az lett a vége, hogy 1907-ben tényleg visszaadta NOB-tagságát a magyar olimpiai mozgalom meghatározó alakja, s hogy, hogy nem, helyét gróf Andrássy Géza foglalta el.

Ezek az epizódok nagyon halvány árnyékot is vetnek rá, ám a rámenős hozzáállás, a modern versenyszellem nélkül a sporttörténelmi lépéseket sem tudta volna megtenni az egyesület. Nem vitás, a magyar sport határozott édesatyjaként, erőteljes katalizátoraként tekintünk a Magyar Athletikai Clubra, amelyet a második világháború végét követően egy évvel, 1946 júliusában feloszlattak. A rendszerváltozást követő újjáéledése, reflektorfénytől mentes működése már egy másik történet.

B ELSŐ NYILVÁNOS ATHLETIKAI VIADALÁNAK RÉSZTVEVŐI — 1875 MÁJUS 6.

A 140 éves fotón a jobbról harmadik álló alak Fittler Kamill, az első hazai bokszviadal nyertese

nd Vilmos, Ráth Lajos, Oberolly János, Dusóczky Károly, Fittler Kamill, Perzselt Gyula, Ráth Gyula.
lakok: Oláh György, Kellner Miksa, Balázsy Miklós, Hoffmann Ferenc.
A földön ülők: Murakeöy Géza, Perzselt Ernő, Székely Gyula.

Hej, vitézek!

1922-től 1936-ig minden évben a MAC 1901 októberében átadott pályáján avatta fel ünnepélyes keretek között a vitézeket Horthy Miklós kormányzó. Statikai okok miatt a régi favázas szerkezetű klubépületet és a lelátót 1938-ban lebontották, hogy helyükre Hübner Tibor tervei szerint 1942-re átadhassák az új, 3000 személyes betontribünt.

Történelmi lépések

A KLUB NEVÉHEZ FŰZŐDIK AZ ELSŐ…

…hazai ökölvívó-mérkőzés
1875. május 6-án négyen húztak kesztyűt. A győzelmet a 22 éves Fittler Kamill szerezte meg, aki a magyar iparművészeti élet megkerülhetetlen tekintélye lett, ő volt az Iparművészeti Főiskola második igazgatója (1896–1910).

…hazai vívóverseny
1895-ben rendezte az egyesület, de a vívás sokáig nem vált sporttá, inkább a magyar virtus ápolásának színhelyéül szolgáltak az egyes vívómesterek műhelyei.

…hazai országos asztalitenisz-viadal
1903-ban szervezte a MAC, a győzelmet a későbbi válogatott futballista, Vangel Gyula szerezte meg, és a második helyen is labdarúgó, Bayer Jenő végzett. (Úgy tartják, Magyarországon először a Nemzeti Kaszinó biliárdasztalain pingpongoztak, ami valójában a lawn-tennis szobaváltozata volt.)

…engedélyezett szánkópálya
1909-ben a székesfőváros a Budapesti (Budai) Tornaegyletet bízta meg, hogy a szánkózásra vonatkozó szabályokat alkosson, és javaslatokat tegyen a sportág fejlesztésére. A BBTE hozzá is fogott a terep kialakításához, a hatóság mégis a MAC-nak adta oda egy évre a kiváló svábhegyi ródlipálya felügyeletét.

A felsorolás nem teljes.

Legfontosabb források: *Hadas Miklós: A modern férfi születése (2003), Kozák Péter: Illem, sport és divat (2006), korabeli újságcikkek*